

Aquest relat, descobert en un petit llibre de la Col.lecció Biblioteca Popular de l'Avenç, de l'any 1912, té l'interès d'haver estat escrit per Geroni Zanné, escriptor i autor de nombroses traduccions en català de les obres de Richard Wagner i gran impulsor de l'ASOCIACIÖ WAGNERIANA a principis del segle XX. La novel.la, d'ambient romàntic -com no podia ser d'altra manera- desperta una certa intriga en el lector des del seu inici. Aquesta història d'amor descriu a la perfecció els trets físics i psíquics dels personatges principals i barreja els comentaris amb referències wagnerianes –de la mateixa manera que ho fa Gabriel D'Annunzio en la magnífica novel.la “Il Fuoco”- amb els sentiments dels protagonistes, la descripció dels paisatges sicilians i les referències a l'Art i la Natura.

I.

El comte August Carles de Puig-Alt dormia encara, a les dotze del matí, abatut pels excessos de l'orgia passada. El seu rostre, arrugat i envellit per una vida de disbauxa i de vici reposava amb lassitut sobre el tou cixí. Era blanc i plàlid, de faccions altivoles i alhora disbauxades, segell d'una raça aristocràtica i degenerada que se n'anava a la posta ràpidament.

El braç dret del compte penjava com el d'un mort, i en la mà, llarga i descolorida, s'hi marcava el relleu de les venes, pobres de sang. El respir quasi no se li sentia, i els llavis, prims, se li arquejaven dèbilment, sens dubte recordant el frec d'altres llavis més vermells, humits i plens de vida. Tot el seu esser tenia ja la fúnebre blancor de marbre de les tombes i la transparència de les glaces mortuòries.

A un quart d'una, en Josep, el vell criat, entrà a poc a poc i obrí un finestró. La llum grisa i esmorteïda d'un migdia de gener aclarí la cambra. A fora plovia pausadament. Les canals regalaven aigua. Hom sentia la monotonia caiguda de les gotes sobre el balcó, com un llagrimaig intermitent.

El comte obri els ulls.

Quin temps fa, Josep?

Plou, senyor.

Ditxosa pluja! Ja fa tres dies que dura! Encén el llum, deixa'm els diaris i ves-te'n.

El comte va asseure's sobre el llit, tremolós, amb els llargs cabells rossos despentinats. Va passar-se la ma per la cara i l'olorà, somrient: desprenia un fort perfum de violeta. Fullejà els diaris francesos arribats a Barcelona en el correu del matí. I començà a llegir Le Figaro, amb aire displicent, sense fixar-se bé en el que llegia, distret per records que revenien alegrement. De prompte llançà un crit i saltà del llit, agitat i nerviós, amb els ulls dilatats per l'horror: el seu rostre s'havia tornat del color de la cera.

Bianca Maria morta! ... I de quina mort!...

Veus aquí el que havia llegit:

“De Palermo ens comuniquen una notícia que ha causat terrible impressió en el món artístic d'Itàlia. La gran cantant Bianca Maria degli Angeli ha estat assassinada i robada, en la seva Villa Bianca. Els criminals l'han sorpresa mentre dormia, ultratjant-la salvatgement. Després l'han escanyada. Passa de tres-centes mil lire el valor de les joies robades.”

II.

Deu anys abans d'aquest fet, el comte August (que aleshores en tenia trenta) viatjava per l'Itàlia, enamorat d'aquell país meravellós. Va visitar Florença, la ciutat de la senyoria, centre immortal d'art, la rient Nàpols, blava pel seu cel i per la seva mar; Roma, augusta pels Cesars i severa pels Papes; Venècia, la ciutat encantada de la poesia i del somni; i per últim Milà, la vera capital artística i intel.lectual de la Itàlia moderna.

A Milà s'hi sentí corprès i determinà restar-hi més temps del fixat en la distribució del seu viatge. Va adquirir relacions frequentant reunions i balls, cícrcols i teatres. I simpatitzà desseguida amb un dels principals membres de l'aristocràcia milanesa: el príncep Ugo Rinaldi. La conversa agradosa i amable d'aquest, plena d'enginy i sociabilitat, ocultava el refinament, la superioritat i la cultura immensa d'un esperit seriós i profund, assedegat d'art i bellesa. El príncep Ugo era molt reservat en les manifestacions del seu interior. Per als vulgars era tant sols un gran “causeur” de salons i un heroe de festes i de joia. Irònic i despreciatiu, desdenyós de les multituds i de les nul.litatas, es doblegava finament i transigia sens esforç, en la forma, amb el mateix que avorria. Epicuri de bona escola, cultivavav la vida pel goig que

dóna, i evitava cuidadosament els seus entrebancs i les seves misèries.

-Amic comte, - digué una nit el príncep Ugo, sortint del restaurant i caminant ambdós envers la *Scala* : -si voleu vos faré conèixer la dona més extraordinària del món. Aquesta nit canta Bianca Maria degli Angeli, antiga camperola dels *Abruzzi* i avui *diva de primissimo cartello*. El seu pare era masover d'una heretat meva. Quan la vaig conèixer, als vint anys ella en tenia catorze: no podeu imaginar-vos una belles com la seva. Era rossa com l'or, blanca com la neu i un xic rosada. Els seus ulls eren negres i divins. El seu oval era perfecte i les seves faccions més pures i armonioses que els rostres de les santes verges prerafèliques. El seu cos era un prodigi de gràcia i delicadesa i les seves mans les haurien envejades les nobles dames del Renaixement. Una dona com aquesta no era nada per viure en el camp. Encara no tenia quinze anys quan va fugir-ne. El seu pare morí de desesperació i la seva mare de vergonya. Després no sé com se les va compondre. Avui té vit-i-sis anys: és instruídíssima, canta divinament, llegeix Virgili en llatí i Goethe i Wagner en alemany, i és artista com la Ristori. És una de les intel·ligències més grans, més esplèndides que he conegudes. Però oblideu ara el retrat juvenívol que us he fet d'aquesta dona. Imagineu-vos-la avui molt diferent de com vos l'he descrita. Esborreu la primera visió de verge prerafèlica i mística: veieu-la d'ara en avant, amb els ulls de l'ànima, en l'estat, per a les altres momentani, del trànsit de l'ingenua frescor virginal an el magnífic esbandiment de la dona. I en aquest estat s'hi mantè, màgicament des dels divuit anys. En l'ordre psíquic, el seu esperit sent fluixament (i és el seu únic defecte) les emocions fresques i primeres de la vida: en canvi és insuperable, única, en la manifestació de les passions gegantines i arrelades que sols han sentit de tant en tant els grans poetes; en la plàstica reproducció de les clarors de l'ànima que sols han entrevist els grans visionaris. Llavors la seva veu vibra com un clam de desesperació violenta, com un ressò diví de les grans serenitats, de les regions eternes i blavíssimes, com el batec d'un cor extraordinari, les cordes del qual vibren polsades pels dits febrósencs del Geni! Si li sentiu recitar la fi planyívola de Dido, el cant V de l'infern dantesco, la resurrecció d'Elena i la mort d'*Isolda*, em donareu la raó del que us dic. El seu esperit viu de somnis i de grandeses. És una *Elsa* petita i una immensa *Isolda*, una pobre Margarida i una opulenta Elena. I moralment? Moralment és una dona nerviosa, sensual i variable. Allò que avui desitja, demà ho avorreix. És esclava del plaer i de la voluptat. No té els miraments de les altres dones. No fingeix timideses. No es ruboritzava saviament i no juga amb els homes. La seva franquesa arriba a la insolència. Si li agradeu, us ho dirà desseguida. Fóra una magnífica dona primitiva sense els refinats i nerviosos impulsos del seu esperit.

El príncep Rinaldi i el comte de Puig-Alt caminaven, agafats pel braç, vers el gran teatre de la Scala.

- Avui fan el Mefistofele- continuà el primer- hi arribarem al començament de l'acte quart. Però no em sap pas greu. Veureu la Bianca Maria encarnata l'Elena clàssica, resuscitada pel vell Faust segons conten les llegendes, després del gran Goethe en una de les darreres i lluminoses visions de la seva ànima, i avui, despullada del seu sublim simbolisme,, pel nostre Boito.

Demà, si voleu, us presentaré la Bianca. Sigueu fort contra les temptacions. El seu encís és extraordinari i pocs poden resistir-lo.

En entrar a la sala d'espectacles, caldejada per l'alè entusiasta d'un públic fanatitzat, el comte mirà ansiosament l'escenari, aclarit per una llum blanquíssima. Sota d'ella triomfava esplèndidament Bianca Maria degli Angeli, vestida amb la llarga túnica grega, que tremolava inflada pels batecs de les formes augustes que cobria.

Era un paisatge de la Tessalia antiga. Un temple dòric alçava les seves formes esbeltes. Ressona la pura remor del peneos. La lluna, serena, immobilitat, destriava els seus raigs a través del fullam, mostrant al lluny la massa armoniosa del Pídu. La natura, eternalment primaveral, mesclava totes les seves veus amb el do de les arpes i de les lires, que dolçament arpegiaven. Un clàssic equilibri presidia les formes: tot era serenitat, claror, harmonia. Hom obirava una successió bella de colls florits, de prats i de boscos. Entre el fullatge verd hom veia els purs perfils de gregues estatués.

I, sobre aquest fons d'antiga poesia, la veu d'Elena, potent, melodiosa, tràgica, intensament expressiva, cantà la caiguda de Troia, en mig d'un poble consternat. I semblà que hom sentís la música resplendent de les espases, i l'enderrocament de les torres i dels murs, i l'enfonzament assordador de les vigues daurades sobre els assaltants enter novolades de pols, i la mort de tant herois i tantes verges, i les bullents cascades de sang davallant dels palaus i dels temples, i l'anihilament d'un gran poble...

I després, desfet l'alè de tempesta i de ruïna, i purificada l'atmosfera per la romàntica i cavalleresca poesia que Faust irradiava, s'uniren l'esposa infidel de Menelau i el vell filosof rejuvenit, en una abraçada indefinible, i brollà de totes les boques la formosa melodia de l'Amor, desplegant-se espai amunt, apassionada i bategant...

I les veus de Faust i d'Elena moriren entre el *tremolo* suavíssim dels violins, somniant la placívola vall de l'Arcàdia que els oferia una eternitat amorosa...

-Us heu fixat, comte –deia el príncep Ugo Rinaldi, amb veu commosa i entusiasta –us

heu fixat en l'art mai no igualat d'aquesta dona? Li heu vist els ulls rublerts d'inspiració genial? Us heu fixat en l'èpic caient de les seves estofes, en la majestat dels seus braços d'alabastre? I la veu? La veu és pura, celestial, inefable, lluminosa... I encara, si l'haguessiu sentida en la Vila Bianca, com l'he sentida jo, cantant sols per a mi!....

-Prncep -va respondre el comte August nerviosament : -demà presenteu-me aquesta dona.

* * *

En sent demà, el príncep Rinaldi presentà al comte de Puig-Alt a Bianca Maria degli Angeli, en el seu hotel.

La conversa lliscà agradable i lleugerament irònica per part del príncep, vacil·lant i fina per part del comte.

Bianca Maria va observar desseguida el pregon encís que exercia sobre aquest, encís que creixia ràpidament, que s'apoderava del seu ésser i el dominava. I somreia mentre que els seus llavis s'envoltaven carinyosament d'una melodia puríssima i alhora tirànica. Una teranyina suau i perfumada es formava entorn de l'al comte, teixida amb les paraules de Bianca: li oprimia els membres, li destruïa la voluntat, l'ofegava. I, a través d'ella, uns ulls negres i profunds brillant dessota uns cabells d'or, i uns llavis vermells i sensuals entreobrint-se sobre un rostre de neu, l'atreïen i l'adormien.

El príncep Rinaldi sospirà, aixecant-se.

-Tinc una obligació i ja l'oblidava... Dispenseu-me, Bianca, i vós també, comte...

Els ulls de Bianca brillaren alegrement.

- Adèu siau, Rinaldi... Hauria sentit que per mi us haguessiu retrassat...

Si voleu que em quedi...

Gràcies, no em feu falla.

Ah, Bianca, Bianca! Sempre la mateixa. Una gran artista i una pobre dona!

I el príncep se'n anà recordant altres moments més venturosos, ja quasi esborrats de la seva memòria i del tot de la de Bianca Maria.

El comte August i aquesta restaren sols. El primer sentia encara una pertorbació interior, vençut i doblegat per l'encís dominador d'aquella dona. I sentia perdre's entre les onades sensuals i artístiques que es desprenien del cos elegantíssim de Bianca Maria, breçat per la dolça música italiana que a dolls i flonjament vessaven aquells llavis formosíssims. I restava

enervat, sense voluntat ni energia, embafat per un alè afrodisiac que sortia de tots els recons de la sala, com si allà s'haguessin deixondit de poc, lasses i perfumades, totes les esclaves d'un magnífic harem oriental.

Feu un esforç per dominar-se.

Senyora: el príncep m'havia parlat de vós i em creia coneixeu-us. Ara veig que m'he equivocat. Sou bellíssima, espiritual i esplèndida i no trobo paraules que expressin fidelment l'afecte que m'heu produït.

Els espanyols tenen nom d'amables i galants, i vós en sou una prova...

- Deixeu-me ésser franc, senyora. Amb vergonya confesso que sento poc l'encís de l'art, però sento profundament l'imperi de la bellesa encarnat en la dona. I quan aquesta resplandeix amb tots els encants, amb totes les gràcies; quan aquesta triomfa i domina com vós triomfeu i domineu entre les dones, llavors tots els adoradors d'aquesta religió augusta han de caure de genolls, amb els braços extesos, amb tot l'ésser disposat a beure les paraules que dolçament brollen dels vostres llavis, a respirar els efluvís de la vostra pell i l'alè de la vostra boca, a enlluernar-se en la negror tràgica dels vostres ulls, a negar-se entre els efluvís i les onades voluptuoses dels vostres cabells daurats... Oh Bianca, Bianca! Que en sou, d'esplèndida! Deixeu-me dir-vos-ho, deixeu-me repetir-vos-ho eternament...

M'agradaria sentir-vos comte. Vós no parleu com els altres homes.

Les paraules us surten del cor i els vostres ulls reflecteixen una ànima noble. Crec el que dieu i us en donc mercès. La dona sempre agraeix l'encens quan el seu perfum és pur, i vol sentir-se breçada per la música de l'adoració quan és fervent i natural... Breceu-me, comte; breceu-me dolçament...

El comte August rodejà el cos de Bianca Maria amb els seus braços, acostant els llavis a la divina orella d'aquesta. I sentí en el seu rostre el pecigolleig dels rulls joganers i rossissims, i una alenada de violeta pujà voluptuosament envers el sostre.

- Oh Bianca, Bianca! Si les meves paraules us brecen, les vostres m'eleven i m'exalten. Jo no les havia sentides, emocions com les que vós feu neixer. Em sembla l'Eva augusta de la meua vida, la primera dona del meu paradís. Em sento llançat per vies extraordinàries, resplendents de llum i d'amor, enceses com fornals immenses i rosades, com aubes rialleres; i el meu ésser es perd darrera vostre, atret per la divina olor de la vostra carn... Oh Bianca, Bianca! Mireu-me amb els vostres ulls amorosos... Soc vostre, vostre eternament... Sóc un vençut... sóc un esclau del vostre cos i de la vostra ànima...

August... si voleu venir amb mi a la Vila Bianca, a Palerm...

Bianca Maria acabava de cedir a un d'aquells irresistibles impulsos que tant sovint se l'emportaven. Com tantes voltes, assedegada de vistòries amoroses, s'alçava gloriosament per retornar a la lluita eterna. I mentre que el comte la besava com un boig, ella somreia, acariciant-li els cabells, joiosa de vencer una volta més i d'afermar així l'imperi de la seva bellesa.

A fòra començava a ploure pausadament: els núvols cendrosos planaven sobre la ciutat, vessant les tristeses d'una nit humida i malenconiosa, i les primeres esgarrifances de fred creuaven l'espai.

Però la boira es desfeu, esquinçada per les besades de Bianca i l'August, i, a través dels seus esborancs, aquells oviraren les perspectives rialleres de la lluminosa Sicília.

* * *

A la vora de Palerm, entre cedres altíssims i pins sempre verds, dessota d'un cel intensament blau, voltada dels murmuris i de les olors d'una vegetació esplendorosa, s'aixeca la Villa Bianca, fantasia de gran senyor i alhora gran artista, blanca per la color que la cobreix i pel nom de la seva mestressa, Bianca Maria degli Angeli.

En aquest refugi encantador, Bianca i el Comte s'estimaven follament com dos adolescents enjogaçats, fugitius de llurs pares. Al matí es vestien besant-se, es passejaven per sota les arcades de fullatge, acariciats per la xardorosa múica del vent, que des d'Àfrica enviava ratxades de foc, i tornaven a la Villa enllaçats pel cos, alegres i enamorats.

Dormien, després de dinar, la mig-diada, amb les finestres ben obertes, breçats pel cant de les cigarres i per les remors de les arbredes. Al cap-vespre contemplaven les postes esplèndides de sol, i més tard les magnífiques sortides de la lluna en un cel immens, tatxonat d'estrelles, blaven i lluminós.

Anyor l'art, -digué Bianca una nit que el vent de l'Àfrica bufava més enervant que mai i una lassitud opresora envoltava la Villa Bianca – i el seu record m'omple de melangia. Jo l'estimo tant com t'estimo a tu, i sens ell no podria viure gaire temps. Escolta-m: vull recitar i cantar versos.

I començà amb *L'Infinito* de Leopardi, aquesta poesia tan curta i tan profunda, reflexe d'una ànima atormentada i alhora serena i contemplativa. La veu de Bianca, vibrant i commosa, descrigué l'erm coll, voltat de broça, tancant l'horitzó per tot arreu. Cantà els espais llunyans, interminables; i els llurs silencis sobrehumans i la llur calma profundíssima, i la temença del cor davant tanta solemnitat! I afegí dolçament:

“E come il vento

Odo stormir tra queste piante, io quello
Infinito silenzio a queste voce
Vo comparando: e mi sovvien l'eterno
e le morte stagioni, e la presente
e viva e il suon di lei....”

I terminà amb el dolç naufrag de la pensa en aquesta mar de poesia i de misteri...

I després sorgiren del piano els primers compassos, ombrívols i solemnials de la mort d'*Isolda*. I s'hi ajuntà la poderosa veu de Bianca. Riuades de dolors, torrents de melodies, creuaven amb vol ardent la xardorosa nit siciliana. Sanglotaven, es retorcién nerviosament, es precipitaven, esclatant a la fí amb tan frenesí i violència, amb accents tan delirants, que el cant d'immensa desesperació esdevenia l'himne d'alegria inconscient, barbre i gegantina. I semblava sentir-se l'esplèndid batec de l'esperit d'*Isolda* cantant sobre el món la joia indefinible de volar transfigurada, abans d'esvanir-se en el gran Tot. I la gran llaga de la Passió, encesa com un infern de penes i de tristeses, anava apagant els seus focs i resplendors sinistres, minvant a poc a poc i tancant-se suaument...

I es perderen les últimes notes com sanglots agònics i ofegats...

Bianca Maria, nerviosa, s'aixecà del piano dient:

-*Wagner* i *Leopardi* són els grans artistes d'aquest segle, com *Goethe* i *Beethoven* ho foren del passat i *Leonardo de Vinci* del Renaixement, i *Virgili* del món llatí. M'enamoren aquestes ombres augustes i les venero des la pregonesa del meu esperit. M'enamora allò tràgic, allò terrible que aquests poetes han produït amb llur sang i amb llur ànima...

M'enamoren, sobre tot, l'Amor i la Mort, els grans germans, segons *Leopardi*, les coses més formoses del món i de les estrelles! M'enamora la caiguda de Troia, aquesta mort colossal, èpica, d'un poble! M'enamora la mort de Dido i la mort d'*Isolda*! M'enamoren els herois: *Aquil* i *Enees*, *Hamlet* i *Faust*! M'enamora tot allò gran, tot allò superior, tot allò insuperable!... Quina llàstima que no siguis artista! Cantarien junts l'amor infinida de *Tristany i Isolda*, i l'amor heroica de *Sigfrid i Brunhilda*!

I per la pensa de Bianca creuà el primer desdeny envers l'home enamorat, tendre i respectuós, que sentia i admirava la seva bellesa, però no el misteri de la seva art.

I el comte que fixament mirava aquella dona extraordinària, endevinà el seu pensament.

És veritat, contestà: no sóc artista de cor i no sento gaire l'art: solament sento l'amor; però no aquesta amor abstracta que tu sents pels herois i llurs creadors, sinó una amor humana, molt humana, que tu m'has inspirada amb la teva bellor de deessa.

Jo estim els teus peus divinalment modelats, petits i prims! Jo estim les teves cames llargues i fines, fortes i blanques, suaus i plenes! Jo estim els teus flancs de Venus, el teu cos de palma, el teu bust d'estatua grega! Jo estim el teu coll i els teus llavis, els teus ulls i els teus cabells!

Jo estim el teu pensament i la teva ànima: Què vols més de mí?

Perdona'm, digué Bianca, eternida. Perdona'm August meu!

I va caure en els barços del comte, amb tot el pes del seu cos opulent, rodejant-li el coll i besant-li els llavis, perfumant-lo de violeta...

* * *

L'encís s'havia romput: l'harmonia dels dos cors es desfeia a poc a poc. Les il·lusions volaven lleugeres sota el cel blavíssim de Sicília, i les priemres tristeses i els primers anyoraments ompliren la poètica Villa Bianca.

I el comte August, en el fons vividor terrible i refinat adorador del goig egoïsta, fugí, una nit, d'aquell niu d'amor, d'aquell oasi de tendresa, amb l'íntima i secreta esperança de conservar-ne solament el record de les hores ditxoses, i d'esborra les primeres taques que volien enfosquir-les... guardant-lo, en el seu cor gastat, com un xic de llum d'agost, per esclafar els últims i glaçats hiverns de la seva vida...

III.

El comte August Carles de Puig-Alt comparà la triomfal història de Bianca Maria amb el seu final horrorós entre les mans de lladres vulgars, assassins i violadors de dones.

La seva imaginació sobreexcitada reconstruí l'escena del crim i de la mort. Va veure, sobre el llit baix i luxós de la Villa, el cos esplèndid de la pobre Blanca, retorcent-se de dolor, plorant de ràbia i de vergonya, udolant de por i sanglotant de fàstic, abraçada per un salvatge, mentres els altres espanyaven calaixos i rompien mobles, esperant el torn del goig d'un cos la possessió del qual mai no podien somniar...

Va veure aquelles tebies i rosades carns, cobertes de morats; els pits plens i blancs, reventats a cops de puny: els llavis migpartits per les dents d'aquelles feres... els cabells d'or arrencats a grapats, i els braços desllorigats bàrbarament...

Va veure quan la luxúria i la cobdícia dels mostres retaren satisfetes, el desenllaç d'aquella

realitat esgarrifosa: va veure dues mans peludes, enormes, negres, estrenyent aquell coll formosíssim... va veure la llengua penjant i els ulls sortits... va veure, per la finestra que els monstres havien deixat oberta en fugir, la claror de la lluna, l'argentada lluna de les xardoroses nits sicilianes, il.luminant placívolament aquella escena horrible.

Novel.la publicada com a recull, sota el títol "Noveles i Poemes" a la Col.lecció Biblioteca Popular de "l'Avenç". Num 126. Barcelona, 1912.

* Aquest text ha sigut adaptat al català normalitzat.